
POLYÁK ALBERT

A Bács-Kiskun megyei közművelődési szervezetek felnőttképzési, ismeretterjesztő tevékenységei

Örvendetes, hogy a humánerőforrás-fejlesztés szakirodalma az elmúlt néhány évben a felnőttoktatás és -képzés hangsúlyozása mellett már megemlíti azt is: a műveltség, a tudás megszerzésének helye és szervezeti kerete nem csak az oktatási és a képző intézmények lehetnek. A fenti megállapítás azért jelent kedvező változást, mert az elmúlt 15 évben a humán-erőforrás-fejlesztés tipikusan szakképzést jelentett, ennek alakultak ki állami és vállalkozásban működő intézményei, s szinte csak ezt támogatták kormányzati forrásokból, néhány éve viszont felértékelődtek a nem-formális keretek és az informális tanulást segítő egyéb formák. Időközben a szakmai ismeretek elsődlegessége mellett, majd helyettük megjelent a kompetencia fogalma, amely már tágabb körben értelmezi a munkavállalók részére fontos tudást (lásd: Mayer József: A tanulás kora – A tanulóközpontú felnőttoktatás felé).¹

A szemléletváltozás eredményeként egyre több dokumentum fogalmazza meg: a felnőttek tudásának, műveltségének gyarapításában fontos szerepe van a közművelődési intézményeknek. 2004-ben már uniós forrással szervezetfejlesztési támogatást szolgáló pályázat jelent meg a közművelődési szervezetek részére, mely a felnőttképzésbe való bevonásukat szolgálta (HEFOP* 3.5.4 pályázat), eddig még soha meg nem szerezhető nagyságú forrásokat biztosítva az intézmények számára.

A Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról² című dokumentum több pontja is fejlesztendő feladatnak

---

¹Mayer József: A tanulás kora. Új Pedagógiai Szemle, 2003. február, 21–34 p.

²A Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról 2005. szeptember

tartja és nevesíti is a közművelődési intézményeket: pl. 12.6 pont Az intézményrendszer fejlesztése: „*a Kormány külön programot dolgoz ki a közművelődési és a kulturális intézményhálózat fokozott bekapcsolódásának elősegítésére az egész életen át tartó tanulás megvalósításának folyamatába.*”

A dokumentumok szerint

- a közművelődési intézmény ma Magyarország minden településén működik, a lakosság kisebb és nagyobb településeken igénybe veszi szolgáltatásait;
- az intézmények szolgáltatásai között kiemelt szerepet kap a felnőttek képzése és az ismeretterjesztés;
- a közművelődési intézmények által működtetett alkotó közösségek, klubok és egyéb eseti alkalmak kiváló lehetőségeket teremtenek a már fentebb írt kompetenciák elsajátítására.

E feltételezések szakmai fórumokon vitákat váltanak ki, hiszen adatok és tapasztalatok alapján ismert:

- a települések egy részén nem működik intézmény, csupán közösségi színtér;
- a képzés és ismeretterjesztés az utóbbi évtizedekben kezdi elveszíteni meghatározó szerepét a tartalmi munkában;
- a közösségi művelődési tevékenység a globalizáció hatására visszaszorul a média által szolgáltatott kultúra fogyasztására.

Bács-Kiskun megyei adatok és példák alapján ebben az írásban azt kívánom röviden bemutatni, hogy az elvárásokat is tükröző felvetések és a valósághoz közeli állapot mennyire fedik le egymást, s a feltárt helyzet alapján néhány következtetést is megfogalmazok.

Bács-Kiskun megye bemutatása

Az ország legnagyobb területű megyéje, a benne lévő távolságok is nagyok, az észak–déli átmérő Kunpeszértől Hercegszántóig 125 km, kelet–nyugati irányú kiterjedése Solttól Tizsakécskéig több mint 80 km. A Magyarország tizenketted részét kitevő területen lévő 119 településen 544 116-an élnek. A népesség száma évente 0,3%-kal csökken. A fo-

gyást az élve születések 9,4 és a halálozások 13,3%-os aránya magyarázza.³ A települések átlagos lélekszáma 4.572 fő. A népsűrűség tekintetében 1 km²-en 64 fő él átlagban, a vidékfejlesztés szerint nem vidéki jellegű térségben a megyei lakosság 44%-a él, a rurális területeken 56%. A lakosság több mint egyhatoda a megyeszékhely, Kecskemét polgára. A városok száma 18, a községeké 101.

Az elmúlt 15 év alatt a települések száma és a megye területe is növekedett, előbb Baranyából, majd Jász–Nagykun–Szolnok megyéből is átkérte magát egy–egy község (Dunafalva és Tiszaug). A városok között kulturális, közigazgatási és foglalkoztatási jelentőségük miatt külön ki kell emelni a megyeszékhely Kecskemétet, a déli rész központját, Baját és az észak-nyugaton lévő érseki székhely Kalocsát.

A településszerkezetre a nagyobb községek jelenléte jellemző: 1000 fő alatti település 24 van (az apró falunak számító 500 fő alatti községek száma csak 4); 1000–5000 főig (a többség) 75; 5001–10 000-ig: 11; 10 001–50 000-ig 8; 50 001–100 000 főig egy sem, 100 000 lakos felett 1 város – a megyeszékhely, Kecskemét.

A munkavállalásra képes lakosság száma 349 610 fő, a 2001-es adatok szerint a foglalkoztatottak száma 191 550. Mezőgazdaságban 13,7%, iparban 32,4%, szolgáltatásban 53,9% dolgozik. Legjelentősebb foglalkoztatási ágazat a feldolgozóipar 48 313, a kereskedelem 26 325, az iparon belül kiemelkedik az építőipar 10 998 foglalkoztatott fővel.

Bár a foglalkoztatottak számában a jelentős üzemek, az állami gazdaságok és a mezőgazdasági szövetkezetek megszűnése, átalakulása óta nagy csökkenés mutatkozik –, a statisztika adatai szerint jelenleg 26 244 fő –, mégis a népesség meghatározó száma él, vagy egészíti ki jövedelmét mezőgazdasági munkából.

A munkanélküliek száma 2005-ben 25 810 fő, 7,38%. Legnagyobb munkanélküliség a megye észak–keleti és déli határ menti településein van, Bácsszőlős községben pl. 18,55%.⁴

A népesség iskolai végzettsége: a 15 évesnél idősebb korosztály 86,8%-ának 8 általános iskolai, 28,9%-ának középiskolai, a 25 évesnél idősebb lakosság 9%-ának van felsőfokú iskolai végzettsége.

³TÁH kiadvány az állandó népesség megoszlásáról

⁴Területfejlesztési–statisztikai kistérségek fontosabb adatai KSH 2004. /A kistérségek 2002. évi legfontosabb adatai/ forrásból.

A megye 10 statisztikai kistérsége eltérő gazdasági adottságokkal rendelkezik. Területfejlesztési szempontból Kecskemét és környéke kivételével mindegyik hátrányos besorolást kapott. Különösen nehéz helyzetben van a több szempontból is periférián lévő Kunszentmiklós és Bácsalmás városa és a hozzájuk tartozó falvak. E helyeken a regisztrált munkanélküliek száma most is több mint 18%, de rajtuk kívül ennél lényegesen többen vannak, akik már nem szerepelnek a nyilvántartásban.

Közművelődési szervezetek Bács-Kiskun megyében

A közművelődési tevékenységet folytató szervezeteknek éves jelentésben kell beszámolniuk. A jelentőlapok alapján Bács-Kiskun megyében a közművelődési tevékenységet végző szervezetek száma:

Közművelődési szervezetek száma	1984	1990	1996	2000	2004	2005
Önkormányzati	103	113	106	90	107	109
Szakszervezeti	6	6	1	1	-	-
Egyéb fenntartásban	8	9	31	13	63	70
Összesen	117	128	138	104	170	179

Az önkormányzati fenntartású intézmények számának alakulása az országos tendenciával megegyezően alakult. A nyolcvanas évek végén a települések önállósodásával együtt számuk megnőtt, majd a gazdasági nehézségek miatt valamelyest csökkent. A munkahelyi (egykori szakszervezeti) intézmények száma a megyében soha nem volt jelentős.

2004–2005-ben az egyéb fenntartású szervezet a következő típusokból állt össze: vállalkozás 2, társadalmi szervezet 61–68 (alapítvány 21–23, egyesület 35–40, kht 3, egyéb nonprofit 2).

2005-ben 98 településről érkezett statisztikai jelentés, 21 településről semmilyen szervezet – önkormányzat, művelődési ház, iskola, civil szervezet, vállalkozás – nem közölt adatokat. 2006-ban ez szám 110-re javult, de a megyében 7–8 olyan településről tudunk, ahonnan az elmúlt 10 év alatt semmilyen statisztikai jelentés nem érkezett be, annak ellenére, hogy valamilyen tevékenység feltételezhetően történik e helyeken is.

Statisztikailag egy településre átlagban 2,5–2,9 szakember jut, de ha részletesen megnézzük, hogy a két legnagyobb település (Kecskemét, Baja) szervezeteiből több mint 130 főt jelentettek (az összes szakember 41%-a e két településen dolgozik!), már más képet kapunk a kisebb települések szakember ellátottságáról. A jelentőlapon külön rubrika szolgál a vezetői státuszt betöltők számára. 2004-ben 46, 2005-ben 48 fő töltött be vezetői posztot a szakemberek közül, vélhetően önálló intézmény is ennyi van a megyében. A statisztika jelentés tételes átnézése alapján megállapítható: az adatszolgáltatást nem teljesítő 32, 2005-ben további 9, tehát összesen 41 településen (a megye 34%-ában) nincs szakalkalmazott a közművelődési szervezetekben.

E helyeken nem várható el, hogy tervszerű, tudatosan felépített, magas szintű szakmai munka valósuljon meg, s a gyakorlatban nincs is erre példa.

Ismeretterjesztés

Statisztikai adatok

tevékenység	1984	1990	1996	2000	2004	2005
ismeretterjesztő előadás	5 540	1 474	2 172	3 319	1 887	3 377
résztevők	394 938	63 780	183 460	377 147	84 674	133 592
tanfolyamok	498	721	398	342	265	283
résztevők	12.146	15 247	9 272	9 915	4 816	5 076
ebből nyelvtanf.	102	276	59	25	53	45
résztevők	1 713	4 348	788	490	524	440

A megyei helyzet az országos állapotnak megfelel. (Az országos helyzetet lásd Andrassy Mária tanulmányában.⁵)

Az ismeretterjesztő előadások száma 1984-től kezdve folyamatosan csökkent, a mélypont 1990, amikor a megtartott előadások száma az 1984-es évhez képest csak 26% volt! Ettől az évtől növekedés indult el 2000-ig, de akkor is csak 60%-ot ért el az 1984-es kiinduláshoz vi-

⁵ Andrassy Mária: A kultúrákövetítő intézményrendszer helyzete 1985–1995 között. Művelődési házak. = SZÍN 9 5/6. sz. 2004. november-december

szonyítva. 2004-ig ismét csökkenés mutatkozik, 2000-hez viszonyítva 57%, 1984-hez 34%-os a „teljesítés”. 2005-ben ismét nőtt az alkalmak és a résztvevők száma is. Csökkent az egy előadáson való részvétel is, 1984-ben az átlag részvétel 72, 2004-ben 45, az elmúlt évben 40 fő volt.

A tanfolyamok száma 1990-ig 45%-kal emelkedett, innentől folyamatos csökkenést tapasztalunk, a 2005-ben megtartott kurzusok csupán 39%-a az 1990-ben regisztráltaknak. A nyelvtanfolyamok aránya 1990-ben az összes tanfolyam 38%-a, 2005-ben 1/6-a volt, de 2000-ben csak 7%-ot tett ki. Mindez azt is jól mutatja, hogy a pénzt hozó rendezvények mennyire kivonultak az intézményekből.

Képzések

Oktatás, tanfolyamok

A közművelődési statisztikai adatgyűjtés kibővítésétől kezdve 2001-től külön rubrikában szerepel a képzésre vonatkozó kérdéssor.

Oktatás, tanfolyamok	2001	2002	2003	2004	2005
Csoportok száma	383	529	*	*	*
Tanulók száma	11 088	8 831	*	*	*
OKJ képzés	28	16	15	17	15
Tanulók száma	463	253	269	349	257
Akkreditált képzés		-	15	4	4

*A statisztikai kimutatás változása miatt nincs adat.

Az OKJ szakképesítést nem adó tanfolyamok

Tanfolyamok		2001	2002	2003	2004	2005
Felvételi előkészítő	csoport	2		10	11	6
	tanuló	30		175	293	142
Át- és továbbképző	csoport	3		16	3	
	tanuló	120		186	100	
Pedagógus továbbképző	csoport	8				
	tanuló	629				
Közművelődési szakmai továbbképzés	csoport	2		13	11	
	tanuló	62		413	186	
Egészségvédelem	csoport	3		28	15	16
	tanuló	74		541	222	528
Népi kézműves	csoport	2		4	1	
	tanuló	30		117	10	
Művészeti	csoport	30	21	10	9	17
	tanuló	972	626	225	274	418
Vállalkozási ismeretek	csoport	5		13	3	2
	tanuló	82		424	83	45
Közhasznú	csoport	24				
	tanuló	394				
Sport és erőnlét	csoport	3		33	25	49
	tanuló	85		932	801	1 015
Népfőiskolai	csoport			5	2	1
	tanuló			256	118	51
Közösségfejlesztő	csoport			2	1	5
	tanuló			40	12	56
Magyar anyanyelvi	csoport			2	-	3
	tanuló			13	-	22
Helytörténet	csoport			1	1	3
	tanuló			12	23	60
Hazai kisebbség	csoport			1	3	4
	tanuló			15	62	50
Számítógépes	csoport			61	55	33
	tanuló			556	549	394
Természetgyógyászat	csoport			12	6	16
	tanuló			932	160	394
Egyéb tanfolyam	csoport	19	186	51	60	62
	tanuló	317	3 790	839	1 378	1 118
Társadalomtudományi (nyelvtanfolyamokkal)	csoport		271			
	tanuló		3 722			
Természettudományi és műszaki	csoport		51			
	tanuló		693			
Összesen	csoport	101	529	415	262	283
	tanuló	2 795	8 831	5 937	4 801	5 076

A közművelődési szervezetekben megtartott tanfolyamok 10%-át teszi ki az egészségvédelemmel kapcsolatos programok (ideértve a természetgyógyászatot is), ennél magasabb az aránya a sport és erőléti (aerobik, női torna), valamint a művészeti, népművészeti kurzusoknak. Csökken a számítógépes tanfolyamok száma (2003-ban 61, 2004-ben 51, 2005-ben 33 volt).

Külső szervezetek oktatás, képzési tevékenysége

iskolarendszerű képzések		2002	2003	2004	2005
alapfok	alkalmak	2 878	5 856	8 945	2 941
	résztevők	58 583	76 896	148 167	47 571
középfok	alkalmak	2 393	420	299	1 679
	résztevők	1 405	308	212	329
felsőfok	alkalmak	910	1 241	-	5
	résztevők	150	220		23
Iskolarendszeren kívüli képzések		2002	2003	2004	2005
alapfok	alkalmak	302	265	708	660
	résztevők	2 253	4 014	6.094	9 801
középfok	alkalmak	131	113	39	369
	résztevők	4 494	114	2.708	4 138
felsőfok	alkalmak	110	88	-	80
	résztevők	2 224	62	-	526
Egyéb képzések	alkalmak	87	321	350	364
	résztevők	657	2 895	1 972	2 866
Oktatás-képzés összesen	alkalmak	6 811	8 304	10 346	6 098
	résztevők	69 766	84 508	159 153	65 320

Oktató intézmények – főleg az általános iskolák – igen nagy számban veszik igénybe a művelődési ház helyiségeit, több községben a művelődési ház nagyterme egyben az iskola tornaterme is. Az elmúlt években fejkvótával támogatott alapfokú művészetoktatás helyszíne is sok községben a művelődési ház klubszobája, színpada. Az alapfokú képzés feltételezhetően a 6–16 éves korosztály számára történik (dolgozók általános

és középiskolája a megyében két helyen működik, iskolához kapcsolódva). Az alapfokú iskolai oktatás céljára igénybevett alkalmak teszik ki az összes 86, a résztvevők 93%-át!

A munkaügyi központtal kapcsolatban álló képző szervezetek, vállalkozások, kamarák kisebb–nagyobb települések művelődési házainak nagyobb teremt használgják rendezvényeik megtartásához. Az elmúlt években sok tanfolyamot szervezett az Agrárkamara, illetve az agrár-környezetvédelmi támogatásokhoz előirt képesítéseket biztosító egyéb szervezetek. Szintén a művelődési otthon a helyszíne legtöbb helyen a KRESZ-tanfolyamoknak.

Művelődő közösségek

Témánk szempontjából különösen fontosak az alkotó művelődési közösségek és klubok tevékenységei.

	1984	1990	1996	2000	2004	2005
Alkotó művelődési közösségek	569	492	320	349	608	696
Tagok száma	12 363	10 344	10.361	7 306	11 248	10 935
klubok	268	289	340	242	823	626
Tagok száma	10 009	10 663	10 649	8 138	17 984	19 674

Bács–Kiskun megyében az alkotó művelődési közösségek száma 1996-ig folyamatosan csökkent, majd ettől kezdve 75%-os növekedést ért el 2004-re. Ekkor a művészeti alkotóközösségek száma 317 volt, 238 népi előadó-művészeti csoportot és 52 tárgyalkotó népművészeti közösséget regisztráltak.

Az informális képzésben kiemelkedő szerepe van ezeknek a közösségeknek. Egy tánc vagy színpadi produkció előadására készülve nem a tanulás megszerzése az elsődleges cél, de jól tudjuk, hogy az előadáshoz való készülődés során gyarapszik az ismeret, fejlődik a személyiség. A közös éneklés személyiségfejlesztő hatását az Ádám Jenő által kidolgozott Kodály-módszer vizsgálatai során nemzetközi kutatások is bizonyítják. A próbákon és előadásokon olyan kompetenciák fejlődnek, mint az egymásra figyelés és az egymás iránt érzett felelősség képessége, a tanu-

lás iránti elkötelezettség, melyek a termelőtevékenység során is fontos tényezők.

A közösségi élet színterei a klubok. Ezeknek 10%-a nyugdíjasok részére szerveződött (89), magas a gyermekklubok aránya (25%), az érdeklődési irány szerint szerveződő közösségek között legnagyobb számban műszaki, technikai, informatikai körök vannak: 160 (közel 20%), s majd 13%-ot ér el a sport és természetjáró körök aránya (105). Az ismeretek, készségek elsajátítása mellett itt is ki kell emelni azokat a „másodlagos” jellegeket, melyek bemutatása szintén külön dolgozat(ok) témája lenne – írtak már erről a témáról sok figyelemre méltó tanulmányt – a mai haszonelvű világban bizonyítóvá téve, hogy a szolidaritás, az aktív állampolgárság, vagy a bizalmi szint növekedése milyen jelentős gazdasági tényező a társadalom számára.

Szolgáltatások

Ahhoz, hogy a művelődési otthon a nem-formális és az informális tanulási folyamatban segíteni tudja a hozzá forduló embereket, bizonyos technikai feltételeknek is meg kell felelnie, például rendelkeznie kell internet kapcsolattal. Az elmúlt három évben e területen egyenletes fejlődés tapasztalható. Jellemző adat még a statisztikai jelentésben szereplő tanácsadás és információs szolgáltatást igénybevevők száma, amely 2005-ben 69 563 fő, az alkalmak száma pedig 41 629.

Intézményi példák

A megyei közművelődési szervezetek felnőttképző, ismeretterjesztő munkáját három települési példán és intézetünk tevékenységén keresztül mutatom be. Különböző típusú intézmények vezetőivel, szakalkalmazottakkal készítettem interjúkat arról, hogy milyen képző, képzést segítő tevékenységet folytatnak.

Hercegszántó község Művelődési Háza és Könyvtára

A községben működő Vállalkozói és Gazdálkodói Népfőiskola 1992-ben alakult a művelődési ház igazgatójának kezdeményezésére. A népfőiskolai mozgalomnak nem voltak hagyományai, a szervezés a szomszédos Csátalja községben lévő népfőiskola példájára indult. Az alapítók 27-en

voltak, jobb időkben a taglétszám elérte a 50 főt. Az évi tagdíj jelképes. Kezdetben 300, néhány éve 500 Ft. Az önkormányzat a terem biztosításával és a fénymásolási költségek átvállalásával segíti őket. A novembertől júniusig tartó programok költségei előteremtéséhez folyamatosan pályáznak, kisebb összegekkel támogatja őket a Népfőiskolai Társaság, valamint térségi, megyei szervezetek.

A gazdák (és vállalkozók) egy-egy szezonban 25–30 előadást hallgatnak meg, leggyakrabban a mezőgazdálkodási termelést segíteni szándékozó témákban. A programot a tagság a részükre eljuttatott menüből választja ki. A szakmai előadásokat mindig konzultáció követi, s az állandóan jelen lévő falugazdásztól aktuális, praktikus ismereteket kapnak „hivatali” ügyeik intézéséhez. Az életkorában, társadalmi státuszában vegyes tagság évente egy közös kiránduláson vesz részt.

A művelődési ház által szervezett ismeretterjesztő előadások másik célközönsége a nyugdíjas korosztály. A klubba szerveződött idősek évente két előadás-sorozatot hallgatnak meg: egy egészségügyi és egy általános (vegyes) tematikájút. Az idősek szívesen hallgatnak olyan előadásokat, amelyek a rájuk leselkedő betegségek megelőzéséről, vagy az azokból való gyógyulási esélyeikről szólnak. Az előadók helyi egészségügyi szakemberek (orvos, gyógyszerész, védőnő), szociális munkások, akik nem kérnek tiszteletdíjat ezekért az alkalmakért. A nyugdíjasok a közönségei az olyan tájékoztatóknak, amelyeket valamely szervezet fontosnak tart, hogy továbbadjon, legyen az közigazgatási, vallási, vagy közegészségügyi témájú.

Még egy közösség működik a településen, amelynek programjai megjelennek az ismeretterjesztő rendezvényeket nyilvántartó füzetben. A kertbarát kör egy helyi gazda pincéjében tartja összejöveteleit, de a nagyobb közönséget vonzó rendezvényeiket (pl. térségi borverseny, kiállítás) a művelődési ház nagytermébe szervezik.

A 2004. évi 77, 2005. évi 71 ismeretterjesztő rendezvény között található még néhány gyermekeknek megtartott előadás, kiállítás.

A művelődési ház helyet ad KRESZ-tanfolyamnak, az FM hivatal és a bajai Bereczki Máté Szakközépiskola felnőtteknek szóló tanfolyamainak.

Az épületben tartja zeneoktatását a Danubia Alapfokú Művészeti Iskola kihelyezett tagozata, s a klubszobában helyezték el a nappali szociális ellátást adó Idősek Klubját.

Az intézmény felnőttképző, ismeretterjesztő tevékenysége elismerésre méltó a népfőiskola bevezetésével, s a szervezet működtetésével segíti a helyi lakosokat megélhetési lehetőségük javításában is.

Arany János Művelődési Központ, Tiszakécske

A kisváros az elmúlt század 1970-es, '80-as éveiben gyorsan fejlődött községből várossá ambiciózus vezetői munkájának eredményeként. A művelődési központ a kisváros fejlődéséhez – az országban talán elsőként – helyi újságot jelentetett meg. Gyorsan reagált a kihívásokra, amikor a vállalatok gázfűtésre tértek át, kazánfűtő tanfolyamot szervezett a dolgozók átképzésére, a termelés racionalizálásakor pedig, amikor a brigádokba már nem kellett külön anyagmozgatók, a targoncavezetők szakmai képzését szervezte meg.

Az elmúlt évtizedben a korábban megszokott fejlődési ütem csökkent, a város a korábban létrehozott intézményrendszerét csak tartalékai felélésével tudja működtetni.

A művelődési központban egykor harminc fő is dolgozott, most 4 fő (bár a gazdálkodást és a takarítást külön szervezet végzi).

Az intézmény tanfolyamokat nem szervez. Helyiségeit bérbe adja, pl. az Agrárkamara rendszeresen így tartja (a helyi gazdakör szervezésében) az ezüst- és aranykalászos gazdatanfolyamait, az agrár vállalkozók kötelező képzéseit. Jó kapcsolatban vannak a munkaügyi központ helyi kirendeltségével, ők jelenleg itt tartják a szakácstanfolyam elméleti képzését. A munkaügyi központ a kecskeméti Regionális Képző Központnak átadott tréningjeit itt szervezi meg a helyiek részére. Egy kiskunfélégyházi vállalkozó akkreditált nyelvi képzésre bírli az egyik kisebb termet. Ebben az évben jóga tanfolyamot akartak indítani, meghírdették, de kaptak egy telefont Kecskemétről, hogy a jóga név használatára se ők, se a képzésre felkért oktató nem jogosult. A képzést később más néven hírdették, bár csökkent iránta az érdeklődés, tartásjavító torna címen mégis megtartották.

Az igazgatónő a képzéshez tartozónak sorolja a táncházak alkalmával megtartott ismeretterjesztő előadásokat és bemutatókat is. A havonta egymást követő alkalmak mindig egy-egy ünnepkörhöz kötődnek, s ilyenkor bemutatják a népszokásokat, játékokat, ajándéktárgyakat készítenek és természetesen táncolnak is.

A képzést és ismeretterjesztést a népművelő a munka fontos részének tartja, de felsorolja az akadályokat, közte a 40 éve épült objektum erre való alkalmatlanságát is.

Az intézmény 2005. évi statisztikai jelentésében 8 ismeretterjesztő előadást 800 fő részvételével, és két tanfolyamot regisztrált. 25 alkotó közösség és 7 klub tartozik hozzájuk, ezen közösségek taglétszáma 631. Az intézmény 2005-ben 19 kiállítást, 232 művészeti, 58 közösségi, 10 népművészeti és 21 szórakoztató rendezvényt szervezett. Ezek látogatóinak száma 36 447 fő, a város lakosságának több mint háromszorosa. A művelődési központ 301 külső cég által szervezett eseménynek adott helyet, ezeken több mint 35 ezer ember vett részt. Az oktatási célra átadott helyiségekben 121-szer volt tanítás összesen 6745 fő részvételével.

József Attila Művelődési Központ és Ifjúsági Ház, Baja

Baja a megye második legnagyobb városa 35 ezer fő lakossal. Népeségszámánál jelentősebb térségi szerepe, Bácska egykori „fővárosa”, a déli rész igazgatási, egészségügyi és kulturális központja.

A József Attila Művelődési Központ az elmúlt 5 évben magába integrálta (vagy másik nézőpontból: hozzácsatolták) a többi közművelődési intézményt, az Ifjúsági és a Helyőrségi Művelődési Házat. A városban rajta kívül még öt Általános Művelődési Központ és több tucat civil szervezet lát el közművelődési feladatokat

Az intézmény igazgatójának elmondása szerint az ismeretterjesztés azon klasszikus formáinak, mint a hagyományos ismeretterjesztő előadások, munkásakadémiák, szabadegyetemek kora lejárt. Az információk nagy részét az emberek már az internetről, médiából megszerezhetik.

Képző–ismeretterjesztő munkájuk bázisát a városi közösségek adják. Két fő célcsoportot tartanak nyilván, a nyugdíjasokat és a testi, lelki egészségükkel foglalkozókat. Az intézmény belső szervezeti tagozódása követi a kialakult rendezvénystruktúrát, műhelyeknek nevezett egységek foglalkoznak fesztiválok szervezésével, művészeti neveléssel, programszervezéssel, a közösségek segítségével. Egy volt gazdaságis kollégánál fogja össze a város nyugdíjas klubjait a polgármester és a hivatal segítségével, kialakította ennek városi fórumát, az Idősügyi Tanácsot. Évente két alkalommal a klubok vezetői és a hivatalos szervek képviselői megbeszélnek a legfontosabb tennivalókat, egyeztetik a programokat, s az elfo-

gadott munkaterv szerint a művelődési központ biztosítja pl. az előadókat.

Az intézményben működő Nagy Műhely abban is segíti az idősebbek közösségeit, hogy pályázatokat ír helyettük, ünnepi alkalmakkor vagy a nagyteremben, vagy a kiscsoportok székhelyén amatőr előadók műsorával színesíti a megemlékezést.

A Nagy Műhelyben, mint operatív szervezetben képviselteti magát a művelődési központ, a képviselő-testület, a helyi nyugdíjas szövetség elnöke, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat és több közhasznú civil szervezet képviselője. Az ismeretterjesztő előadások mellett sikeresek a számítógépes tanfolyamok (ezüst.net), több kulturális fesztivált (szavalóverseny, kistérségi kulturális bemutatók) és városi ünnepeket (Nagyanyák Napja, idősek városi napja, Karácsony) szerveznek.

Hasonló a helyzet az egészségnevelés területén. Itt is társadalmi szervezet segíti munkájukat. Jó partnerük az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat, valamint több más országos és helyi civil szervezet. Egészségnevelő programjaikat egy-egy tömbbe szervezik, a program többnapos és tartalmában is változatos. Az előadások mellett kiállításokat, bemutatókat, helyszíni vizsgálatokat (cukor, vérnyomás, légzőkapacitás stb.) végeznek.

Az intézmény igyekszik összefogni a Felső-Bácska településeiben dolgozó közművelődési szakembereket, részükre akkreditált képzéseket szerveznek.

Az ifjúsági ház részleg a pedagógusokkal kialakított jó munkakapcsolat alapján évekig szervezett akkreditált pedagógus továbbképző programokat médiaismeret, drámapedagógiai ismeretekből, de ezek száma az utóbbi években egyre fogy. Az intézmény az ÁNTSZ-szel kialakított jó munkakapcsolat eredményeként szervezi az orvosok pontszerző tanfolyamait – mint mondják, az egészségügyesek örülnek az együttműködésnek, hiszen ők nem igazán tudnak szervezni, technikai lehetőségeik se adottak, így jól jön nekik a művelődési központ segítsége (amit meg is fizetnek).

Egyéb képzésekben nem vesznek részt, nyelvi képzést már hat éve nem indítottak, Baján ezzel több akkreditált szervezet is foglalkozik (Magyarországi Németek ÁMK-ja, Eötvös József Tanítóképző Főiskola és más vállalkozások).

Megyei Közművelődési Szakmai Tanácsadó és Szolgáltató Intézet

Az intézet jogszabályi és alapítói kötelezettsége folytán (lásd CXL. törvény 85. §. g pontja) „végzi a közművelődési tevékenységek szervezőinek, vezetőinek szakmai képzését és továbbképzését”. Jellemző képzések:

OKJ-s közművelődési szakember-képzés

Évente változóan 10 és 20 fő között van egy-egy tanfolyam létszáma. Többségük Bács-Kiskun megyei, de minden évben jelentkeznek a szomszédos Csongrád és Pest megyéből. (A jelenlegi kurzus 16 fős, ebből hárman Pest, ketten Csongrád megyéből vannak.) A résztvevők többsége közművelődési munkakörben foglalkoztatott dolgozó, akinek nincs meg a szakmai végzettsége, ezért munkahelye, beosztása megtartása miatt köteles (kényszerül) elvégezni a tanfolyamot. Kevesebb azoknak száma, akik már szakképzettek és így továbbképzésük, szakmai ismereteik megújítása érdekében fognak hozzá a tanuláshoz.

A korábban írt statisztikai adatokból kitűnik, megyénkben a jelenleg foglalkoztatottak között 30 felsőfokú végzettségű és 21 egyéb iskolai végzettségű szakalkalmazottnak nincs semmilyen szakmai-szakirányú végzettsége. (A rendelkezések alapján ők kötelezhetőek lennének a képzésben való részvételre.)

Akkreditált közművelődési képzések

Az elmúlt 4 év alatt az intézet csupán egy akkreditált képzést tudott megszervezni, holott folyamatosan hirdette azokat. A turizmus képzést 2004-ben két időpontban és helyszínre hirdettük, de csak egy kurzusra jött össze a 12 fős létszám. Akkor úgy tűnt, vonzó lesz majd a bajai helyszín és a Duna-menti Folklórfesztiválhoz kapcsolódó időpont, de csak öt érdeklődő volt, közülük egy vállalta a kecskeméti helyszínre való utazást. A 12 főből közművelődési munkakörben foglalkoztatott 5 volt, a többiek olyan civil szervezetek tagjai, akik folytatnak közművelődési munkát is, de fő tevékenységük a falusi vendéglátás.

Szakmai konferenciák

Az évek óta szervezett Közművelődés és vidékfejlesztés, valamint a Közművelődés és egészségfejlesztés konferenciákon rendszeresen résztvevő kollegák száma nem több harminc főnél. Egy-egy kivételes alkalomkor, amikor ismert személyiséget (pl. minisztert) sikerül előadónak felkérni, akkor az önkormányzati tisztségviselővel eljött a népművelő is, de a nem protokolláris eseményen csak maximum fele arányban voltak

hivatásos művelődésszervezők, számukat mindig megközelítették, vagy meghaladták a helyi aktivisták.

Az egészségfejlesztési képzésen résztvevők száma 15 fő volt, itt is hasonló volt az arány a hivatásos és önkéntes kulturális munkások között.

Szakmai értekezletek

A leglátogatottabb rendezvények, egy–egy alkalommal az összlétszám eléri a 100–110 főt, de ilyenkor eljönnek a polgármesteri hivatalokban dolgozó köztisztviselők és önkormányzati vezetők is.

Ez az a fórum, amely évi találkozási lehetőséget teremt a megye egymástól távol eső településein dolgozó szakembereknek, így nem csak ismeretszerzési, hanem baráti–kollegális kapcsolatápolási alkalom is.

Szaktanácsadás

Havonta 15–20 kolléga keresi fel az intézet szakembereit, többnyire telefonon, ritkábban személyesen, hogy szakmai–munkahelyi problémájukhoz segítséget kérjen. Ezek többsége műsor- és rendezvényszervezéshez tartozó, míg a kisebb fele munkahelyi, munkaügyi probléma.

Tájékoztató kiadvány

A Hírlevél című, havonta megjelenő 8–12 oldalas kiadvány mindenkire eljut, aki statisztikai jelentést küld be, vagy ahol közösségi szintér működik. Havonta 500 példányban jelenik meg. A benne megjelenő felhívásokra történő reagálásokról érzékelhető, hogy sokan olvassák, de egy–egy látogatáskor vannak szomorú tapasztalatok is, amikor látjuk, az asztalon, polcon lévő küldemény borítékja fel sincs bontva.

Összefoglalás, következtetések

A foglalkoztatási adatok tanulmányozása során bebizonyosodik, hogy a közművelődési munkát végző szakalkalmazottak fele a két nagyvárosban Kecskeméten és Baján, valamint további 4 városban dolgozik. A megyei települések 34%-ában, 41 községben egyáltalán nem foglalkoztatnak közművelődési szakembert. A statisztikai jelentés alapján 48 fő tölt be szakmai végzettséggel vezetői állást, feltételezhetően ennyi önálló intézmény van a megyében. Tiszteletben tartva természetesen az öntevékeny segítők akaratát, jószándékát, mégis feltételezhető, hogy a szakemberek vezette intézmények, szakembert foglalkoztató közművelődési szerveze-

tek végezhetnek tudatos, a helyi igényekre épülő tervszerű, és folyamatos képzési és művelődést segítő munkát.

Az intézmények tevékenységük során többségében művelődést segítő, szórakoztató rendezvényeket szerveznek. 2004-ben a megyei statisztika 9252 ilyen rendezvényt regisztrált, ezeken 1 901 912 fő vett részt. A megye teljes lakossága 3–4 alkalommal vett részt átlagban ezeken a rendezvényeken. Az összes ismeretterjesztő, képző rendezvények száma 2004-ben 2431 volt, ez 94 640 főt érintett, a lakosság 17,5%-a vett részt ilyen alkalmakon. 2005-ben ez 3985 alkalom és 144 999 fő, az arány 27%-ra javult. Amennyiben az ismeretterjesztést is a képzés egyik formájának tekintjük (az is), akkor megyénkben a képzésben résztvevők arányának javításában a művelődési otthon jellegű szervezetek eredményesen teljesítenek, annak figyelembe vételével is, hogy egy személy több alkalommal is szerepel a statisztikában.

Az intézmények alkalmanként, de tartósabb időre át- vagy bérbe adják helyiségeiket más szervezeteknek, két évvel ezelőtt 9972-szer, ezeken 712 472 fő vett részt. (A községi, kisvárosi művelődési házak egyik bevételi forrása a vándorkereskedőktől kapott bérleti díj, 2004-ben 4.267 ilyen vásár, „termékbemutató” volt.) Külső szervezetek oktatási célra is igénybe veszik a közművelődési intézményeket, színtereket, ezek összes száma 2004-ben meghaladta a 10 000 esetet, 2005-ben 6098 volt. Ezek között meghatározó az általános iskolai oktatás. Az összes alkalom 86%-át ilyen célt szolgált, a résztvevők 93%-a pedig iskoláskorú.

A megyében 2004-ben 608 alkotó közösség és 823 klub kör, szakkör működött, 2005-ben ugyanezen közösségek száma 696 és 626. A közösségek 18–20 000 tagot tartanak nyilván, s ez az összlakosság közel 4%-a. A szám azt is mutatja, hogy a művelődési szervezetek ennyi személynek teremtik meg a nem-formális és informális képzés lehetőségét.

A statisztikai eredmények mellett szólni kell a közművelődési tevékenységet folytató szervezetek nehézségeiről.

A települések több mint egyharmadában nincsenek meg a szervezeti működés feltételei. Ennek egyik mutatója a szakember hiánya. Nincs a közösség, a község alkalmazásában olyan szakképzett személy, aki a képzési, ismeretterjesztő munkát a helyi szükségletek felmérése alapján, az érintettek bevonásával megtervezné és a folyamatot irányítaná.

Be kell látni, azokon a településeken se sokkal kedvezőbb a helyzet ahol van ugyan szakember a polgármesteri hivatal vagy az iskola alkalmazásában. G. Furulyás Katalin egyik tanulmánya bemutatja, hogy a felnőttoktatási-munkaerő-piaci integrációt elősegítő tevékenységet a településvezetők a rangsor végére teszik, annak ellátását nem tartják lokális szinten elsődleges feladatnak. (Az e területen még nem igen működő kistérségi szintre helyezik.)⁶

Diósi Pál egy régebbi kutatásában⁷ bemutatta, hogy a településen egyedül dolgozó, szakmai érdekeit érvényesíteni nem tudó szakember egzisztenciális okokból nem vállal fel konfrontációt, hiszen elhelyezkedési esélye az adott településen konfliktus esetén minimálisra csökken. Kiszolgálja inkább a munkáltató igényeit, mint hogy vitába kerüljön fellettesével.

A közművelődési szakfelügyeleti vizsgálatok sorra kimutatják felnőttképzés, ismeretterjesztés hiányát a kis települések munkájában. A kunszentmiklósi kistérség 6 településén 2005-végén készült vizsgálati jelentés mindegyike tartalmaz ezzel kapcsolatos észrevételeket, melyeknek lényege, hogy hiába hozott rendeletet az önkormányzat az 1997. évi CXL. törvény 76. § a) bekezdésében írt: az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok, életminőséget és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek, népfőiskolák megteremtése feladat helyben való kötelezővé tétele érdekében, a gyakorlati megvalósítással nem igen törődnek.⁸ Szalkszentmárton, Dunaegyháza, Újsolt, Tass, Kunpeszér községek kis települések, csak az egyik helyen alkalmaznak népművelőt, de a nagyobb, városi rangban lévő Dunavecseről készült szakmai elemzésben is ez olvasható: „A tanfolyamok jelentős része vagy befogadott, vagy közös szervezésű, önálló lebonyolításnak a pénzügyi lehetőségek szabnak határt.”⁹

---

⁶G. Furulyás Katalin: Polgármesterek és népművelők

Polgármesterek és népművelők vélekedése a települések, a kistérségek közművelődéséről. Bp.: Magyar Művelődési Intézet, 2005.

⁷Diósi Pál: EX LEX '97. Népművelők, magukról, foglalkozásukról és távlataikból. Bp.: Magyar Művelődési Intézet, IIZ/DVV Budapesti Projektiroda, 1998.

⁸Lásd pl. Szalkszentmárton község szakfelügyeleti jelentés 28. oldal Készítette: dr. Farkas József: „Az ismeretterjesztő előadások ill. alkalmak száma igen alacsony, a 2003-es évben mindössze 3 db volt, 2004-ben nem volt ismeretterjesztő program.”

⁹Dunavecse város általános és részletes szakfelügyelete. Készítette Béres Béla. 23 oldal

A tízezres lakosú Kiskunmajsa város művelődési központjának igazgatónöje 2004. évi munkatervében ezt írja: „*Ismeretterjesztés: Saját költségvetésünkből nincs pénzünk előadások finanszírozására, így befo-gadunk olyan szervezeteket, aki térítésmentesen végeznek ilyen munkát. Egyetlen sorozatot tudunk így tervezni: Egészséges környezetben egészségesen címmel.*” Az örvendetes, hogy a művelődési központ most készülő felújítási tervében már foglalkoznak a helyiségek kialakításával és a tevékenységek ismételt bevezetésével.

A pénzhiány, a helyi hatalomnak való megfelelés, a megrendelő igényeit kiszolgáló rendezvények megszervezésének leterheltsége mind valós ok lehet arra, hogy a helyben élők többsége valós szükségleteinek felmérésére már ne maradjon akarat és energia. Azt nem lehet tudni, hogy a felnőttképzés mint szakterület miért csúszott hátra a népművelők által rangsorolt feladatok között.¹⁰ Vajon a fenti objektívnek mondott tényezők hozták ezt az állapotot, vagy a reménytelen helyzetbe való bele-törődés következménye, a pénztelenség és a könnyebbnek tűnő út járása, belátása?

Bács-Kiskun megye munkaképes lakosságának 13%-a jelenleg is a mezőgazdaságból próbálja megélhetését biztosítani munkavállalóként, vállalkozóként. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya folyamatosan csökken, s a prognózisok szerint 5% lesz 2100-re. Nagy kérdés, hogy a jelenleg foglalkoztatottak képesek lesznek-e más szektorban (iparban, szolgáltatásban) munkát találni. Képesek lesznek-e megszerezni azokat az ismereteket, kompetenciákat, amelyek alkalmassá teszik őket a szakma és életforma váltásra, egy esetleges mobilitásra?

Ha helyi szinten nincs is erre stratégia, kormányzati szinten már meg-fogalmazódnak (részben uniós nyomásra és támogatással) elképzelések. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium az elmúlt két év-ben 1,5 milliárd forintos támogatási kerettel meghirdette „*A felnőttképzés hozzájárulásának javítása a rendelkezésre álló közművelődési intézmény-rendszer rendszerszerű bevonásával*” elnevezésű HEFOP 3.5.4 jelű pá-lyázatát. A program célja: közművelődési célú szervezetek és intézmé-nyek támogatása annak érdekében, hogy a Regionális Képző Központok-kal vagy más felnőttképzési intézményekkel együttműködve, mind széle-

---

¹⁰Fekete Zsuzsa: Volt – van – lesz? Budapesti közművelődési pillanatkép Megjelent Szakmatükör: Helyzetkép a közművelődésről. BMK Módszertani füzetek 5.

sebb körben elérhetővé váljanak a felnőttek tanulását segítő szolgáltatások, különös tekintettel a hátrányos helyzetű térségekre és a kistelepülésekre.

A támogatás további célja, hogy a közművelődési intézmények minél szélesebb körben mind gazdagabb feltételeket biztosítsanak a felnőttek tanulását segítő szolgáltatások kínálatához, illetve a közművelődési intézmények és szervezetek környezetében a tanuláshoz kötődő attitűd megváltoztatása, tanuló közösségek létrehozása, közvetve a felnőttkori tanulással szembeni negatív előítéletek lebontása.

A pályázaton az elmúlt évben két megyei intézmény is sikerrel szerepelt. Az intézményekben és a partner szervezetekben foglalkoztatottak andragógiai szakmai képzésen vesznek részt, lakossági képzéseket szerveznek, s nagy értékű technikai fejlesztéseket hajthatnak végre.

Az viszont megjósolható, hogy az egész életen át tartó tanulásról szóló 2005 szeptemberében elfogadott kormányzati stratégia akkor lesz végrehajtható, ha rövid és hosszabb távú tervek egybeesnek a helyi döntéshozók szándékaival.

A művelődési otthon a helyi társadalom intézménye, tevékenységével a helyi társadalmi, gazdasági, közösségi és egyéni boldogulásokat kell, hogy segítse. A településfejlesztési célok között a *köz művelődésének* (beleértve a képzést is) konkrét, vagy áttételes megjelenítése a vonalas infrastruktúra és más materiális beruházások között eddig ritka kivételnek számított.

A helyi intézmények technikai fejlesztése a fentiekből következően és a más területen bevált normatív, a működés minimális feltételeit előíró szabályozás elmaradása miatt nem történt meg. A helyi közművelődési intézmény, szintér a lokális ügyek és az elmúlt 15 év irányítási, finanszírozási gyakorlata alapján, kevés kivételtől eltekintve nem épített ki horizontális és vertikális kapcsolatokat. A közművelődési intézményrendszer hálózata nem működik, az 1997. évi CXL. törvény adott néhány feladatot a megyei és az országos intézményeknek, és ezek többsége a szakmai tevékenység segítését szolgálja, a kapcsolatrendszert azonban nem szabályozta. Az utóbbi évek kistérség-fejlesztési stratégiájából és (törvényből) a közművelődés kimaradt, annak ellenére, hogy kormányülésre (2004-ben) terjesztett munkaanyagban még a támogatandó szakterületek között szerepelt.

A mostoha körülményeket az ilyen adottságokkal rendelkező technikai és szervezeti kereteken belül folyó szakmai munka megsínyli. A népművelő szakma érdekérvényesítő képessége helyi és országos szinten is gyenge. Szakmai innovációról alig lehet tudni.

A szakmai követelmények betartását extrém esetek kivételében (ilyen célú vizsgálatok kezdeményezése általában nem szakmai problémákból eredeztethető) a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma szakfelügyeletén kívül senki sem kéri számon.

Az intézmények felé közvetített elvárások a helyi irányítók (szerencsésebb esetekben testületek) igényeit tükrözik.

A fent írtak magyarázatot adnak arra, miért nem elengedhetetlen felvétel és követelmény a kisebb–nagyobb községben magára maradt népművelőnek, hogy szakmai tudását folyamatosan fejlessze. A településeken egyedül dolgozó népművelő elszigetelődése szinte törvényszerűen bekövetkező folyamatának leírása külön dolgozat témája lehetne. A jelen állapot nyilván nem elfogadható a szakma tanult és aktív képviselői számára. Ahhoz azonban, hogy javulás álljon be, több tényező változtatását kell elérni. A népművelők képzéséhez, attitűdjeinek megváltozásához nem elegendő egy–egy területi feladatot is ellátó szolgáltató, tanácsadó intézmény jószándékú próbálkozása.

A közművelődési intézmény(rendszer) keresi szerepét, meg akar felteni a szakmai elvárásoknak és a helyi döntéshozók igényeinek, keresi az együttműködés lehetőségeit a szakterülethez kapcsolódó profitérdekelt vállalkozásokkal és a lakosság különböző csoportjait összefogó, kulturális munkát is ellátó önkéntes szervezetekkel. Dolgozóinak szaktudása, kapcsolatai még a leromlott állapotú intézményeivel együtt is értéket jelentenek a közönségnek (közösségnek) és a megrendelőknek egyaránt. Érzékelhető, hogy a szakma jelenleg olyan kihívások előtt áll, mint húsz évvel ezelőtt. Szervezeti és funkcionális változásoknak kell végbemenni ahhoz, hogy társadalmi szerepét hatékonyan betöltse. Nem valószínű, hogy csupán helyi rendezvényszervezőként a következő években a még megmaradt intézmények működésüket fenn tudják tartani. A megmaradás egyik esélye a felnőttképzési feladatok tudatos felvállalásában rejlik. Az ehhez szükséges támogatás az intézményrendszeren kívülről már érezhető a felnőttképzési célok átrendeződésében. Uniós szakanyagokban az első helyekre olyan célok (és értékek) kerültek, amelyek közvetítésére a közművelődési intézmények képesek. A művészi élmények nyújtása,

szórakoztató rendezvények szervezése, közhasznú ismeretek terjesztése mellett a klubok, körök és más civil szervezetek munkájának segítése, az alkotó tevékenység fejlesztése a közösségeken belül, de az ezt szolgáló eseti és tanfolyami képzésekkel együtt a közművelődési intézmények fő feladatává vált a 2000-es évek elejétől. Ha a statisztikai számok nem is, a bemutatott települési (közösségi) példák ezt igazolják.